

УДК 377.36:37.091

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi48.212>

Кузьменко В. В.*,
orcid.org/0000-0002-5424-8234

Білавич Г. В.*,
orcid.org/0000-0002-1555-0932

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ КРИЗЬ ВИМІР РИТОРИЗАЦІЇ ОСВІТИ

Стаття присвячена проблемі риторизації професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи – здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти, яка актуалізується не тільки в теоретичному, а й практичному вимірі. Так, близько 46% випускників педагогічних закладів вищої освіти недостатньо володіють риторичною культурою, відчувають страх перед аудиторією, мають труднощі в підготовці та виголошенні публічного виступу тощо. Нова парадигма вищої педагогічної освіти ставить завдання – посилити практичну підготовку майбутніх учителів початкової школи. Це передбачає знання в галузі риторичної підготовки, володіння вміннями вести конструктивний діалог, суперечку, бесіду, виступати з публічною промовою, висловлюючи власний погляд на ту чи іншу педагогічну чи суспільну проблему тощо.

За результатами аналізу навчальних планів професійної підготовки бакалавра з галузі знань 01Освіта/Педагогіка зі спеціальності 013 «Початкова освіта» декількох ЗВО України зроблено низку висновків. Навчальні плани недостатньо мірою слугують формуванню риторичної особистості майбутнього вчителя початкової школи, оскільки на це спрямовані тільки обмежене коло навчальних предметів з блоку професійної підготовки (предмети за вибором студента).

Дисципліни, які передбачені навчальним планом спеціальності «Початкова освіта», мають недостатній арсенал щодо змісту, форм та методів формування риторичних умінь. Автори наголошують: велику роль у риторичній підготовці майбутніх учителів відіграють курси «Основи культури і техніки мовлення», «Виразне читання в початковій школі», «Основи комунікативної діяльності майбутніх учителів початкових класів» та деякі інші. Однак це предмети за вибором студента. Тому варто риторизувати професійну підготовку здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти, зокрема в частині обов'язкових предметів, а також уточнення й коригування вимагають курси «Основи культури і техніки мовлення», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Сучасна українська мова з практикумом», «Дитяча література та методика навчання літературного читання» та деякі інші. Необхідно активізувати навчально-риторичну діяльність студентів, розширити практичну підготовку, організувати ефективні форми самостійної роботи студентів тощо. Важливим чинником риторизації підготовки здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти може стати курс «Основи риторики та красномовства», мета якого – формувати риторичну особистість майбутнього вчителя початкової школи.

Ключові слова: риторизація, професійна підготовка, майбутній учитель початкової школи, студенти, початкова освіта.

Постановка проблеми. Тенденції в розвитку системи вищої педагогічної освіти вимагають постійного перегляду концептуальних і технологічних підходів до підготовки професійних кадрів. Ідеї особистісної та соціальної орієнтованості у вищій педагогічній освіті, шляхи формування активної особистості, здатної самостійно робити вибір, ставити і реалізовувати цілі, що виходять за межі, визначені освітніми стандартами, усвідомлено оцінювати свою діяльність – це ті ключові пріоритети, які визначають

*© Кузьменко В. В.

*© Білавич Г. В.

концептуальні положення педагогічної освіти, що впливають із Концепції Нової української школи [4], новітніх освітніх документів.

Важливу роль у підготовці вчителя нового покоління теоретики і практики відводять риторичні як науці та навчальній дисципліні. Саме риторичні вміння як важливий складник загальної і професійної культури педагога допоможуть учителям початкових класів, окрім іншого, ефективно організовувати педагогічний процес, будувати переконливу комунікацію з дітьми, їхніми батьками, колегами, громадськістю тощо. Ці професійні вміння необхідні педагогові, позаяк спілкування, слово – це його основні інструменти в діяльності. Формування риторичних умінь майбутніх учителів початкової школи – здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти – у процесі їхньої професійної підготовки в закладі вищої освіти слугуватиме підвищенню ефективності їхньої фахової діяльності, сприятиме більш повній самореалізації особистості, розвитку індивідуальності. З огляду на це актуалізується проблема риторизації освітнього процесу в закладах вищої освіти (ЗВО).

Аналіз досліджень. Незважаючи на те, що сьогодні до проблем формування риторичної компетентності особистості звертаються чимало вчених (Н. Голуб, І. Зверева, А. Капська, Л. Коваль, Л. Мацько, А. Михальська, О. Мурашова, Г. Онуфрієнко, Г. Сагач, І. Шведова, О. Юніна та інші), питання формування риторичних умінь майбутніх учителів початкової школи в закладах вищої освіти (ЗВО) до кінця ґрунтовно не розроблено.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні доцільності процесу риторизації професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у ЗВО, окресленні ключових напрямів формування риторичних умінь здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Проблема риторизації професійної підготовки здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти актуалізується не тільки в теоретичному аспекті ще й тому, що, як засвідчили результати досліджень [1; 2; 5; 9], близько 46 % випускників педагогічних вишів недостатньо володіють риторичною культурою, відчувають страх перед аудиторією, мають труднощі в підготовці та виголошенні публічного виступу тощо. Це підтвердили і результати нашого дослідження, проведеного з-поміж студентів педагогічного факультету Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Таку ситуацію пояснюємо з-поміж іншого і суперечностями, які склалися в теорії і практиці професійної підготовки вчителя: з одного боку, виклики, перед якими стоїть сучасна школа, вимагають підготовки фахівця, який володіє високим рівнем комунікативної компетентності, з іншого боку, результати аналізу стану наукової літератури з порушеної проблеми засвідчують недостатню увагу авторів до цього питання; з одного боку, закони України про освіту наголошують на важливості формування професіограми вчителя нового покоління як риторичної особистості, з іншого боку, аналіз стану підготовки студентів у ЗВО засвідчує: досі відсутня перспективна концепція формування риторичних умінь у майбутніх педагогів; аналіз навчальних планів низки ЗВО України дає підстави стверджувати, що на формування такої компетентності спрямовано зазвичай у найкращому випадку 1–2 навчальні дисципліни. Понад те, елементи риторичної підготовки цілісно не об'єднані, вони здебільшого випадкові, частково зафіксовані в окремих освітніх дисциплінах, які вивчаються студентами на бакалавраті, а компонент риторичної культури, зокрема, риторичні вміння, розглядаються як другорядні, перебувають на задньому плані професійної підготовки майбутніх учителів, отже, не є предметом особливої уваги.

Із цього робимо висновок: у теорії педагогічної освіти та науки склалася ситуація, коли риторична підготовка здобувача бакалаврського рівня вищої освіти розглядається вченими радше як теоретична, що спрямована на забезпечення певної системи знань із цієї дисципліни. Ми зі всією відповідальністю стверджуємо: нова парадигма вищої

педагогічної освіти в державі ставить перед освітянами важливі завдання посилення практичної підготовки майбутніх учителів початкової школи, що, окрім певного запасу теоретичних знань у ділянці риторики, повинні володіти необхідними вміннями їх ефективно застосовувати у повсякденній педагогічній практиці.

Отже, актуальність педагогічної риторики [7] визначаємо реаліями сьогодення, новим концептуальним підходом до освіти, що утворює культивування загальнолюдських і національних цінностей, гуманізму, доброчинства, духовно-інтелектуальне пробудження особистості тощо. Формування риторичної культури майбутнього педагога в системі педагогічної освіти є вагомим резервом підвищення якості підготовки спеціалістів, позаяк без уміння вести конструктивний діалог, суперечку, бесіду, виступати з публічною промовою, висловлюючи власний погляд на ту чи іншу проблему сучасності руйнується педагогічне спілкування, гальмується процес демократизації освітнього життя на всіх його етапах [6, с. 110–116].

Проаналізувавши сучасні концепції вивчення риторики, ми дійшли до розуміння риторичної культури як інтегративної властивості особистості, що ґрунтується на відповідних знаннях і навичках та забезпечує готовність виконувати риторичну діяльність. У структурі риторичних умінь здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти, що розглядається нами як своєрідне відображення структури риторичної культури, виокремлюємо три взаємопов'язаних компоненти (мисленневий, мовленневий, комунікативний) [1, с. 18].

Вимоги професії майбутнього вчителя початкової школи передбачають наявність у фахівця відповідних умінь для ефективного забезпечення її комунікативно-риторичних аспектів. Риторичні вміння майбутнього вчителя мають свою специфіку, що зумовлюється низкою педагогічних умов: метою, завданнями, об'єктами, сферами застосування та функціями його професійної діяльності. У теоретичному аспекті важливо з'ясувати сутність і зміст компонентів риторичних умінь з метою подальшої діагностики та формування їх у здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти в тісному взаємозв'язку і взаємодії як органічної цілісності. Для визначення ефективності формування риторичних умінь у майбутніх учителів початкової школи насамперед варто з'ясувати можливості навчально-виховного процесу у ЗВО щодо риторичної підготовки студентів.

З метою аналізу змісту риторичної підготовки студентів ми розглянули чинні навчальні плани підготовки бакалавра з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності 013 «Початкова освіта» низки вишів України. Зазвичай до навчального плану (далі наведено середні показники проаналізованих навчальних планів) включено різноманітні гуманітарні дисципліни: із циклу загальної підготовки, що складається з блоків обов'язкових дисциплін (5 навчальних предметів), вибіркових дисциплін (дисциплін за вибором ЗВО (2), дисциплін вільного вибору студента (8)), циклу професійної підготовки, що складається з обов'язкових дисциплін (теоретичної (22), практичної підготовки (8)), вибіркових дисциплін (дисциплін за вибором ЗВО (6) та дисциплін вільного вибору студента (61)).

З огляду на порушену в назві статті проблему, зазначимо, що риторичній підготовці здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти відводиться недостатньо уваги. До прикладу, з-поміж 5 обов'язкових дисциплін із циклу загальної підготовки тільки навчальний курс «Українська мова (за професійним спрямуванням)» найбільше сприяє риторизації освітнього процесу в ЗВО. Певні потенційні можливості для цього має і курс «Філософія» у частині вивчення логіки.

Аналогічну ситуацію бачимо і щодо циклу вибіркових дисциплін. Так, стосовно вибіркових дисциплін за вибором ЗВО – це тільки два предмети (політологія, іноземна мова), які, на жаль, не мають достатніх можливостей для формування риторичної культури саме вчителя початкової школи. Щодо предметів за вибором студента (8 дисциплін: основи економічної теорії, економіка праці, основи охорони праці,

соціологія, релігієзнавство, безпека життєдіяльності, трудове право, цивільний захист) бачимо таку ж ситуацію (рис. 1).

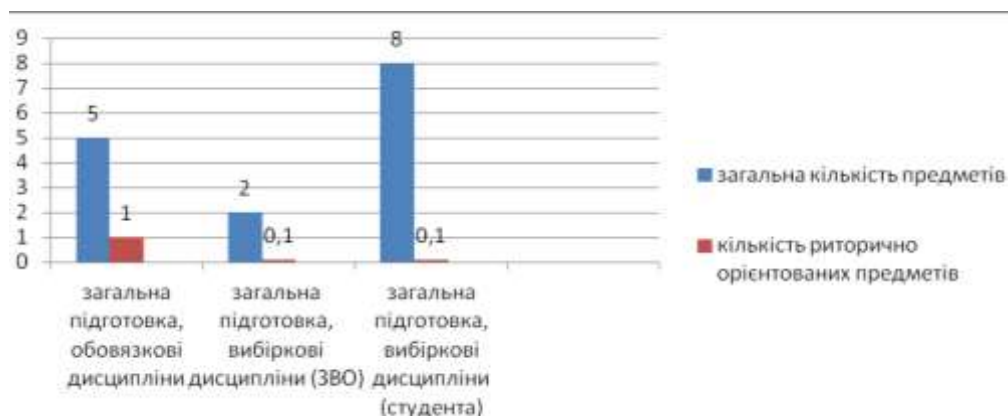

Рис. 1. Місце риторично орієнтованих предметів з-поміж дисциплін загальної підготовки здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти

Цикл професійно спрямованих обов'язкових дисциплін у частині теоретичної підготовки (22) має певний спектр навчальних предметів (його умовно назвемо риторично орієнтованим). Це, до прикладу, основи педагогіки зі вступом до спеціальності, педагогічна майстерність, сучасна українська мова з практикумом, дитяча література та методика навчання літературного читання. Практична підготовка, що включає загальну практику (1), виробничу практику (2), курсові роботи (3), атестації (фахового іспиту з фундаментальних дисциплін початкової освіти) та комплексного іспиту з фахових методик початкової освіти, які поцінуємо як підсумок та можливість продемонструвати свої риторичні уміння на практиці, засвідчити сформовану риторичну особистість майбутнього вчителя початкової школи.

Цикл вибіркових дисциплін (за вибором ЗВО) становлять основи інклюзивної освіти, історія педагогіки, медіадидактика, основи педагогічних досліджень, педагогічна інноватика, практичний курс англійської мови, які недостатньо забезпечують завдання ЗВО – формувати майбутнього вчителя як риторичну особистість. Певний (але недостатній) потенціал для професійної підготовки педагога у вимірі формування риторичної компетентності вчителя початкової школи таять у собі окремі дисципліни із циклу вільного вибору студента (із 61 предмета – це лише виразне читання в початковій школі, основи культури і техніки мовлення, основи комунікативної діяльності майбутніх учителів початкових класів, основи формування комунікативної компетентності молодшого школяра, література та інклюзія, формування лексико-народознавчої компетентності майбутнього вчителя початкових класів, ознайомлення дітей з довкіллям та розвиток рідного мовлення, конфліктологія, толерантність в інклюзивному процесі, методика навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами, соціальна психологія). Інші дисципліни за умов актуалізації викладачем проблеми риторизації освітнього процесу можуть стати своєрідним навчальним майданчиком, де формується риторична особистість майбутнього вчителя початкової школи.

Отже, професійна підготовка бакалавра з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності 013 «Початкова освіта» недостатньою мірою слугує формуванню риторичної особистості майбутнього вчителя початкової школи, оскільки на виконання цього завдання спрямовано тільки обмежене коло навчальних предметів з блоку професійної підготовки (предмети за вибором студента). Результати аналізу розмаїття психолого-педагогічних дисциплін дають підстави зробити висновок, що хоча вони й мають певний потенціал щодо формування риторичних умінь у здобувачів

бакалаврського рівня вищої освіти, але вивчення цих курсів не передбачає цілеспрямованого формування риторичних умінь. Так само слабо організовані й міжпредметні зв'язки цих дисциплін. Навчання проводиться загалом розрізнено, у межах окремих навчальних предметів, що забезпечують підготовку з конкретної галузі науки. Так, до прикладу, певне значення для формування риторичних умінь, а саме мисленнєвого їх компонента, має вивчення курсу «Філософія», зокрема її розділ «Логіка». Він озброює студентів основами правильного мислення, знаннями про його закони й форми, сприяє формуванню мисленнєвої культури майбутніх фахівців. Особливо важливим у вимірі нашого дослідження є вивчення студентами законів логіки, застосування яких застереже від невизначеності, суперечливості та безпідставності думки; теорії аргументації, що є логічною основою публічної промови й техніки спору, навчання мистецтва еристики. Однак через слабкі міжпредметні зв'язки (зокрема, з риторикою) або їх повну відсутність часто студенти сприймають логіку досить абстрактно, майбутні вчителі не бачать її прикладної сторони, не усвідомлюють значення вивчення цього навчального предмета для своєї подальшої професійної діяльності.

Великий потенціал щодо формування риторичної особистості майбутнього вчителя мають такі навчальні дисципліни, як українська мова (за професійним спрямуванням), основи культури і техніки мовлення, виразне читання в початковій школі та інші. Так, у курсі вивчення «Української мови за професійним спрямуванням» студентство ознайомлюється з темами «Українська мова як мова професійного спілкування», «Стили сучасної української мови», «Науковий стиль української мови» та ін., вивчення яких передбачає реалізацію дидактичної мети – прищепити навички культури фахового спілкування, ознайомити зі способами впливу на людей під час безпосереднього спілкування, з індивідуальними та колективними формами ділового спілкування, а також зі стратегіями поведінки під час ділової бесіди, співбесіди з працедавцем; підвищити загальний рівень мовленнєвої культури студентів, підвищувати культуру усного мовлення, зокрема ведення телефонної розмови; розвивати творчі здібності студентів у процесі виконання різних видів завдань, формувати навички культури мовлення; розвивати комунікативну професіограму майбутнього фахівця; збагачувати словниковий запас студентів; формувати навички послуговування етикетними формулами; виховувати ввічливість, гречність, толерантність у мовленнєвій поведінці студентів; оволодівати прийомами та навичками ділового спілкування під час колективного обговорення професійних проблем; формувати навички культури поведінки під час перемовин, зборів, нарад, дискусій; оволодівати знаннями про правила ведення суперечок тощо [3, с. 4].

Висновки. Дисципліни, які передбачені навчальним планом спеціальності «Початкова освіта», мають недостатній арсенал щодо змісту, форм та методів формування риторичних умінь. Велику роль у цьому відіграють курси «Основи культури і техніки мовлення», «Виразне читання в початковій школі», «Основи комунікативної діяльності майбутніх учителів початкових класів» та деякі інші, утім, це предмети за вибором студента. Варто риторизувати професійну підготовку здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти, зокрема в частині обов'язкових предметів, а також уточнення й коригування вимагають курси «Основи культури і техніки мовлення», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Сучасна українська мова з практикумом», «Дитяча література та методика навчання літературного читання» та деякі інші, а саме: у частині забезпечення професійно-педагогічної спрямованості змісту навчання, активізації навчально-риторичної діяльності студентів, розширення практичної підготовки, формування риторичних умінь в єдності мисленнєвого, мовленнєвого та комунікативного компонентів, організації ефективної самостійної роботи студентів, установленні міжпредметних зв'язків з іншими дисциплінами, які можуть сприяти формуванню та вдосконаленню цих умінь. У процесі аналізу

навчальних дисциплін психолого-педагогічного циклу (основи педагогіки зі вступом до спеціальності, педагогічна майстерність, дидактика, теорія виховання тощо) виявлено значні потенційні можливості щодо формування риторичних умінь у майбутніх фахівців. Поряд із цим наявні чинники, що послаблюють риторичну підготовку, негативно позначаються на процесі формування риторичних умінь студентства. Важливим чинником риторизації підготовки здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти може стати курс «Основи риторики та красномовства», покликаний формувати риторичну особистість майбутнього вчителя початкової школи.

Подальшого наукового розгляду потребує проблема аналізу навчально-методичного забезпечення процесу риторизації професійної підготовки вчителів початкової школи за умов ЗВО.

Список використаних джерел:

1. Білавич Г. Основи риторики. Івано-Франківськ, 2018. 208 с.
2. Голуб Н. Б. Риторика у вищій школі: монографія. Черкаси: Брама-Україна, 2008. 400 с.
3. Гуменюк І., Білавич Г. Українська мова (за професійним спрямуванням). Івано-Франківськ: НАІР, 2016. 202 с.
4. Нова українська школа, 2018. URL: <https://mon.gov.ua/storage/>
5. Первушина А. В. Технологія риторичної підготовки майбутніх фахівців. *Зб. наук. праць Національної академії прикордонних військ України ім. Богдана Хмельницького*. 2012. № 19. Частина II (спеціальний випуск). С. 189–193.
6. Сагач Г. М. Мистецтво ділової комунікації: навч. посіб. Київ: Київ. Ін-т банкірів банку «Україна», 1996. 180 с.
7. Сучасна педагогічна риторика: теорія, практика, міжпредметні зв'язки: зб. наук. праць за матеріалами наук. семінару; за ред. Т. А. Космеди. Львів: ПАІС, 2007. 267 с.

References:

1. Bilavych, H. (2018). *Osnovy rytoryky* [Fundamentals of rhetoric]. Ivano-Frankivsk [in Ukrainian].
2. Holub, N. (2008). *Rytoryka u vyshchii shkoli* [Rhetoric in high school]. Cherkasy: Brama-Ukraine [in Ukrainian].
3. Humeniuk, I., & Bilavych, H. (2016). *Ukrainska mova (za profesiinym spriamuvanniam)* [Ukrainian language (for professional purposes)]. Ivano-Frankivsk: NAIR [in Ukrainian].
4. New Ukrainian School. (2018). Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/> [in Ukrainian].
5. Pervushyna, A. V. (2012). *Tekhnolohiia rytorychnoi pidhotovky maibutnix fakhivtsiv* [Technology of future specialists' rhetorical training]. *Zb. nauk. prats Natsionalnoi akademii prykordonnykh viisk Ukrainy im. Bohdana Khmelnytskoho*, 19 (2), 189–193 [in Ukrainian].
6. Sahach, H. M. (1996). *Mystetstvo dilovoi komunikatsii* [The art of business communication]. Kyiv: Kyiv. in-t bankiriv banku «Ukraine» [in Ukrainian].
7. Kosmedy, T. A. (Ed.). (2007). *Suchasna pedahohichna rytoryka: teoriia, praktyka, mizhpredmetni zviiazky* [Modern pedagogical rhetoric: theory, practice, interdisciplinary links]. Lviv: PAIS [in Ukrainian].

Kuzmenko B. B.,
orcid.org/0000-0002-5424-8234
Bilavych H. V.,
orcid.org/0000-0002-1555-0932

PREPARATION OF THE FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHER THROUGH THE DIMENSION OF EDUCATION RHETORIZING

The article is devoted to the problem of rhetorizing professional training of future primary school teachers - applicants for bachelor's degree, which is relevant not only in theoretical but also in practical terms. Thus, about 46% of graduates of higher pedagogical institutions do not have enough rhetorical culture, fear the audience, and have difficulty in preparing and delivering a public speech, and so on. The new paradigm of higher pedagogical education aims to strengthen the practical training of future primary school teachers. This includes knowledge in the field of rhetorical training, the ability

to conduct a constructive dialogue, debate, conversation, make a public speech, expressing their own views on a particular pedagogical or social problem, and so on.

Based on the results of the analysis of the curricula for the bachelor's degree in the field of knowledge 01 Education/Pedagogy in the specialty 013 "Primary Education" of several higher education institutions in Ukraine, a number of conclusions was made. Curricula do not sufficiently serve the formation of the rhetorical personality of the future primary school teacher, as this is aimed only at a limited number of subjects from the block of professional training (subjects of the student's choice).

Disciplines provided by the curriculum of the specialty "Primary Education" have an insufficient arsenal of content, forms and methods of rhetorical skills. The authors emphasize that the courses "Fundamentals of Culture and Speech Techniques", "Expressive Reading in Primary School", "Fundamentals of Communicative Activity of Future Primary School Teachers" and some others play an important role in the rhetorical training of future teachers. However, these are subjects of the student's choice. Therefore, it is necessary to rhetorize the professional training of bachelor's degree students, in particular in the compulsory subjects, as well as clarification and adjustment required courses "Fundamentals of Culture and Speech Techniques", "Ukrainian language for professional purposes", "Modern Ukrainian language with a workshop", "Children's literature and methods of teaching literary reading" and some others. It is necessary to intensify the educational and rhetorical activities of students, to expand practical training, to organize effective forms of independent work of students, etc. An important factor in the rhetorizing preparation of bachelor's degree students can be the course "Fundamentals of Rhetoric and Eloquence", the purpose of which is to form the rhetorical personality of the future primary school teacher.

Key words: rhetorizing, professional training, future primary school teacher, students, primary education.

Дата надходження статті: 14.01.2021 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, доцент Примакова В. В.

УДК 378.147

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi48.193>

Рускуліс Л. В.*

orcid.org/0000-0003-2293-5715

МОВНА ОСОБИСТІТЬ КРІЗЬ ПРИЗМУ НАУКОВИХ СТУДІОВАНЬ МАРІЇ ІВАНІВНИ ПЕНТИЛЮК

У статті визначено, що особливістю неперервної мовної освіти є формування мовної особистості, що забезпечує утвердження статусу української мови як державної; з'ясовано, що для майбутніх учителів української мови – це постійна праця над словом, намагання засвоїти всі його тонкощі, досягнувши високого рівня лінгвістичної компетентності, й передати отримані знання учням; наголошено, що дослідження мовної особистості – один із векторів наукових пошуків Марії Іванівни Пентиліук; досліджено тлумачення поняття «мовна особистість» (за М. Пентиліук) як високорозвинена особистість, носій як національно-мовленнєвої, так і загальнолюдської культури, який володіє соціокультурним і мовним запасом, вільно спілкується рідною, державною та іншими мовами в полікультурному просторі, адекватно застосовує набуті полікультурні знання, мовленнєві вміння й навички. На основі аналізу праць М. Пентиліук: зацентровано увагу на проблемі престижу української мови – її авторитет у міжнаціональному та міжнародному спілкуванні; проаналізовано особливості формування національно-мовної особистості в сучасному освітньому просторі як

*© Рускуліс Л. В.